

תורת ההכמים

גליון שבועי להנחלת תורת חכמי ספרד זיע"א

גליון כ"ז

מאמר שבועי

היכן דיבר משה?

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף וגו' (א, א) משה נפרד מעם ישראל קודם מותו, ומדבר עמם את הדברים האחרונים. וכשמתבוננים בכתוב, עולה תמיהה; מצד אחד דיבר משה בערבות מואב קודם מותו, ומצד שני דיבר בעבר הירדן, בערבה, מול סוף. היכן דיבר באמת?

ואכן במדרש (דבר"א, ט, והובא ברש"י כאן) מבואר שאין הכוונה שבמקומות אלו נאמרו הדברים, אלא הן תוכחות שהוכיח את ישראל על עוונותיהם בהזכירו המקומות שהכעיסו בהם את המקום, ותפל ולבן אינם מקומות אלא רמז למריבה על המן, לא רצה לגלות עוונם במפורש, אלא ברמז.

ותמה הגאון רבי יצחק אברבנאל (ראה אודותיו במדור הסמוך), שנראה שהוא על דרך הדרש, כי קשה לפי פשוטן של המקראות למה מנה את חטא העגל לבסוף, הרי בו חטאו תחילה! ועוד קשה שאם רצה משה, להסתיר חטאם ולא לביישם, מדוע באותן פרשיות הזכיר את העוונות ההן בפירוש ובגילוי רב, ולא הסתיר ברמזים?

וקושיא נוספת; רש"י פירש שהכתוב (פס"ב) "אחד עשר יום מחרב", בא לרמוז את חטא המרגלים - מהלך י"א יום, הלכו בג' ימים, ואעפ"כ נתעכבו ארבעים שנה במדבר בגלל חטא המרגלים. וקשה שאין זה שייך לכאן, אלא להלן (בפס"ב) שם האריך הכתוב בעניין המרגלים.

אור חדש שופך כאן רבי יצחק אברבנאל. לדעתו, אין כאן רמז לחטאי ישראל במדבר אלא הם שמות מקומות אשר עברו בהם ישראל, אף שחלקם לא נזכרו באותן השמות (תפל, לבן ודי זהב), כי יתכן שבמסעות נזכרו בשמות אחרים או שלא היו מקום חניה עיקרי אלא נכללו באחד ממקומות החניה הכתובים בפרשת מסעי, ולכן לא נזכרו וכדעת רבי יוסי בן דורמסקית בספרי (וכן פ"ה האב"ע).

להבנת דבריו, נקדים ב' שאלות יסודיות.

א. משה מרבה להוכיח את ישראל על העוונות שחטאו במדבר. לכאורה נראה שכל אלו דברי מוסר חדישים שלא אמרו בשעת מעשה, אלא רק לבניהם אחריהם בסוף המ' שנה את התוכחה שהיתה ראויה לאבותיהם, והרי על כיוצא בזה נאמר (ירמיהו לא, כח) "אבות אכלו בוסר ושיני בנים תקהינה", היתכן לומר כן?

ב. איך שתק משה ארבעים שנה ולא מסר לישראל חלק מהמצוות שקיבל מסיני, עד עתה סמוך לפטירתו? והלא אם ניתנו לו בסיני, היה לו ללמדם תיכף ולא להמתין!

בגין שאלות אלו, צוה ה' למשה להקדים "אלה הדברים אשר דבר משה" וגו', להודיע שהתוכחות אשר יבואו בספר הזה, אל תחשוב שמשה רבינו אמרן עתה בלבד ולא נאמרו לדור המדבר במקומן, אינו כן, אלא אלה הדברים עצמן, למרות שלא נכתבו בפרשיות שעברו, משה אמרן אל כל ישראל בשעת המאורעות באותן המקומות אשר קרו שם הדברים, והם; בעבר הירדן (לפני שעברו את הירדן), בערבה, מול סוף, פארן, תופל, לבן וחצרות ודי זהב שהם המקומות שהכעיסו בהם את ה' יתעלה. וא"כ לא חודשו דברי התוכחות האלה כאן בסוף הארבעים שנה, אלא נאמרו כאן כמו שנאמרו אז בימים ההם, למרות שהתורה לא כתבה זאת בפירוש בשעת המאורעות ששם התורה קיצרה במה שהאריכה כאן.

אם כן, אין הכוונה לפי פשוטו של מקרא שבזכירת המקומות היה מוכיח לישראל על מה שעשו בהם, אלא להודיע שדברי התוכחות הנזכרים בספר כבר נאמרו בעבר במקומות הראויים להם.

ולכן אמר "אחד עשר יום מחרוב" וגו' שהוא בשביל לומר שגודל השטח של אותן המקומות שקרה בהם כל זה ושנאמרו בהם כל התוכחות כולם, הוא שיעור של מהלך י"א יום, שהוא מחורב עד קדש ברנע, בתוך המרחק הזה, כולל קדש, קרו כל הדברים הנזכרים בספר, ונאמרו בהם כל התוכחות שהזכירן משה רבינו ע"ה שוב בספר זה, ובא הפסוק לומר שבאותן המקומות עצמן הוכיח בפניהם ולא רק לבניהם אחריהם.

ועדיין קשה למה שתק משה רבינו עד עכשיו ולא מסר את כל המצוות מיד? לכן המשיך "ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חודש אחד לחודש דבר משה אל בני ישראל ככל אשר צוה ה' אותו אליהם", שאין כוונת הפסוק שבאותו יום דיבר את כל המצוות שה' צוהו, אלא עד אותו יום דיבר כבר את כל המצוות שה' צוהו, ואף מה שלא נכתב בפירוש בחומשים הקודמים, בכל זאת בודאי שאמר משה רבינו עוד קודם שנת הארבעים באחד לעשתי עשר, וחזר עליהם בחומש דברים, בשביל לבארם שקודם לכן לא ביארם לגמרי, ולכן אמר "ככל אשר צוה ה'", שעדיין השאיר דקדוקים שצוהו ה' ועוד לא אמרו עד שביארו בחומש דברים.

הגליון מוקדש לכבודם של ידידנו הנבגדים רבני הקהילות

הקדושות ומרביצי התורה בעיר 'דיל', הרבנים הגאונים

רבי דוד עוזרי שליט"א
רבי יעקב אלבז שליט"א
רבי יצחק פרחי שליט"א
רבי משה דוויק שליט"א
רבי משה שמע שליט"א
רבי רחמים עבוד שליט"א
רבי שמואל שוויכה שליט"א

רבי אדמון נחום שליט"א
רבי יוסף חבר שליט"א
רבי יצחק ידיד שליט"א
רבי מאיר ידיד שליט"א
רבי משה מלכה שליט"א
רבי ראובן צמח שליט"א
רבי שאול קצין שליט"א

יה רצון שיאריכו ימים על ממלכתם, וימשיכו להגדיל תורה ולהאדירה מתוך בריאות ושמחה

פרשת דברים (חזון) תשע"ז			
זמני כניסת ויציאת השבת שש ק"ק			
עיר	כניסה	יציאה	ר"ת
י-ם	19:24	20:14	21:08
ת"א	19:22	20:12	21:05
חיפה	19:24	20:14	21:08
ב"ש	19:22	20:12	21:05

תולדותיהם של חכמים

הגאון רבי יצחק אברבנאל זצ"ל

רבינו נולד בליסבון (פורטוגל) בשנת קצ"ז, ממנה נמלט לספרד בעקבות חשד המלך נגדו, בהיותו שר האוצר. גם בספרד נבחר למשרת שר האוצר, וניסה למנוע את גזירת גירוש היהודים ללא הצלחה. בט' באב רנ"ב חלה פקודת גירוש יהודי ספרד, ורבינו עמם, למרות שהמלך הסכים לו להישאר ביהדותו בספרד.

מדליה שהופקה בברלין, לציון חמש מאות שנה ללידת רבי יצחק אברבנאל

מספרד עקר לאיטליה, שם נדד בין עריה (נפולי, ונציה, פדובה), תומך ומעודד את בני עמו מהצרות שתכפו עליהם. ועבורם חיבר את ג' הספרים 'מגדל ישועות', בהם מחזק את האמונה והציפייה לביאת המשיח, ונחלק עם רבי יוסף אלבו בעל 'העיקרים' על שלא מנה את ביאת המשיח בין י"ג עיקרי האמונה. מלבד חיבורו הנ"ל כתב רבינו פירוש מקיף לפשוטו של מקרא, והוא מכונה 'האברבנאל', ועוד עשרה חיבורים.

נפטר ב'י' אב רס"ח ונטמן בפאדובה (איטליה)

הילולא דצדיקא

יום שבת ו' אב

רבי מנחם אבן זרח, טולידו (ספרד), מח"ס צדה לדרך הלכה רבי יהודה בריאל, אב"ד מנטובה (איטליה), מח"ס כללי הדקדוק רבי שלמה לניאדו, ראש ישיבת מאיר אליהו בבגדד רבי משה עזרא מזוזי, רבה האחרון של חאלב (שם נטמן), מח"ס שו"ת דברי משה תשט"ו

יום ראשון ז' אב

רבי משה מאימראן, דיין ור"ר במקנאס, מח"ס חידושי רבי משה על הש"ס, ועוד רבי ברוך קאלומיטי, אימירי (טורקיה), מח"ס אבק דרכים דרשות ושו"ת רבי שמעון אגסי, בגדד, מח"ס אמוי שמעון עה"ת, בני אהרן על הסוד רבי יהודה הלוי (מראגוזה), רבה של יפו רבי יצחק נסים טולידאנו, מקנאס, מח"ס יויער יצחק, הגדה של פסח ויומן מסע

יום שני ח' אב

רבי יום טוב דאנון, איזמיר, הראשון לציון, מח"ס כבוד יום טוב על הרמב"ם רבי אליעזר חזן, מחור'ר בית אל, בן החקל (הראש"ל), מח"ס עמודי הארזים על היראים רבי ברוך קאלומיטי, אימירי (טורקיה), מח"ס אבק דרכים דרשות ושו"ת רבי שמעון אגסי, בגדד, מח"ס אמוי שמעון עה"ת, בני אהרן על הסוד רבי יהודה הלוי (מראגוזה), רבה של יפו רבי יצחק נסים טולידאנו, מקנאס, מח"ס יויער יצחק, הגדה של פסח ויומן מסע

יום שלישי ט' אב

רבי דוד חבילוי, א"י מצרים וטורקיה (ושם מנוי'ס) פירוש לספר הבהיר (בכת"י, לא נדפס) תכ"א רבי אליהו שוראקי, תלמסאן רבי רפאל אהרן מונסוניגו אב"ד פס, מח"ס מי השלח גיטין, ומשניות ללב קי"ט שבתהלים ת"ר רבי יצחק נסים, הראשון לציון, מח"ס שו"ת יין הטוב, לדור ולדורות עה"ת תשמ"א

יום רביעי י' אב

רבי זון יצחק אברבנאל, פורטוגל ואיטליה, מח' פ' האברבנאל עה"ת ועוד י"ד ספרים רס"ח רבי מסעוד חי רקה, ראב"ד טריפולי, מח"ס מעשה רקה על הרמב"ם ועוד תקס"ח

יום חמישי י"א אב

רבי משה בן אדרת, איזמיר, מח"ס ברך משה על הש"ס דברי משה על השו"ע רבי רחמים חורי, ג'רבא, מח"ס דור רביעי עה"ת, כסא רחמים על התנ"ך וש"ס רבי אליהו אלמליח, טנגיר, מח"ס בקע לגלגל ליקוטים רבי שלום סתתון דבאח, חאלב, מייסד בית היתומים 'חפץ חיים' בירושלים (ושם נטמן) רבי משה מלכה, בני ברק, ראש ישיבת אהל משה

יום שישי י"ב אב

רבי יוסף ב"ר חיים מרדכי לבטון, חאלב, מחור'ר ישיבת בית אל בירושלים רבי דוד חיים שמואל חסן, אאלי (מרוקו), דיין ב-ים (שם מנוי'ס) מח"ס קדשי דוד ליקוטים תקפ"ד

לדעת חכמה ומוסר

ואתן אותם ראשים עליכם (א, טו)

מכאן אתה למד שיש לנהוג בדין מנהג נשיאות, לעמוד מפניו ולהקדימו לכל דבר שבגדולה (עי' במדב"ר טו, יז). ובספרי דרשו על הכתוב הזה, שיהיו הדיינים מכובדים עליכם. ראשים במקח, ראשים בממכר, ראשים במשא ומתן, ראשים בכניסה ויציאה, נכנס ראשון ויוצא אחרון.

ויש אדם המפסיד בדין וסובר שטעה הדיין ומקללו, וע"ז אמר הכתוב (שמות כב, כז) "אלהים לא תקלל", ואם קללת, תבואתך אתה מקלל. וכן אתה מוצא בכל מקום שהדיינים מתקללים, התבואה מתמעטת, וכמו בימי שפוט השופטים בתחילת מגילת רות, וכבר מצאנו שם רעב.

וצריך שידע האדם שכל המאמין ברועה נאמן, כאילו מאמין במי שאמר והיה העולם, ולהכי כתיב (שמות יד, לא) "ויאמינו בה" ובמשה עבדו!"

(ארוכה ומרפא לרבי הלל דוד סתהון, חאלב, אחיו של רבי חיים סתהון רבה של צפת. נלב"ע תרס"ט)

מאוצרותיהם של חכמי התורה

ב' מלכים בכתר אחד

וחצרות ודי זהב (א, א)

מקשים העולם, הן 'חצרות' היינו מחלוקת קרח ודי זהב' היינו חטא העגל (כמבואר ברש"י) ולמה אם כן הקדים את מחלוקת קרח, קודם חטא העגל?

והנה ידיעות השיטות בחז"ל אם קושי השעבוד היה על מכירת יוסף או להשלים את הד' מאות שנה. ונראה שהדבר תלוי במחלוקת הקדמונים האם אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד, דקרח ס"ל שאפשר, ולהכי הביא עמו ר"נ ראשי סנהדראות ואמר להם שכולם יהיו כהנים גדולים, וגם יוסף סבר שיוכל למלוך בפני יהודה, ואחיו השבטים חלקו עליו ודנוהו כמורד במלכות.

ואם הדין עם השבטים וכדין מכרו את יוסף, א"כ קושי השעבוד בא להשלים את השנים. ואם הדין עם יוסף שיכל למלוך יחד עם יהודה, ושלא כדין מכרוהו השבטים, י"ל דבעבורו בא קושי השעבוד.

אלא דאם נאמר שקושי השעבוד בא בשביל מכירת יוסף, יש טענה נוספת על ישראל שחטאו בעגל. דעד עכשיו יכלו לומר שכפה עליהם הר כגיגית ולהכי קיבלו מלכותו, אך אינה מרצון. אבל השתא דאמרין שקושי השעבוד בא בגין מכירת יוסף שלא כדין, וישראל יצאו ממצרים קודם הזמן, אין כאן טענת מודעא שעל מנת כן הוציאים ממצרים קודם הזמן לקבל את תורתו!

ולפ"ז א"ש שהקדים את מחלוקת קרח לעגל, כיון שאחזו בשיטת יוסף שאפשר לב' מלכים בכתר א', ושלא כדין מכרו את יוסף, ולכן בא קושי השעבוד, וישראל יצאו קודם הזמן ע"מ שיקבלו את התורה ואינם יכולים לטעון בעל כרחנו קיבלנו את התורה!

(שער שמעון לרבי שמעון הכהן דריהם, גר"א יומא דנשמתא ז' אב תשי"ט)

יש שבח ברוחקים יותר מהקרובים

ה' אלוהים הרבה אתכם והנכם היום ככוכבי השמים (א, י) במדרש (א, יב) למדו מהכתוב הזה שמחיצתן של צדיקים לפני מלאכי השרת. ועתידים המלאכים לשאול את הצדיקים מה הלכות חידש הקב"ה היום.

ויש להקשות מקריעת ים סוף שמצינו (תנחומא בשלח, יג) שהמלאכים ביקשו להקדים את ישראל באמירת השירה, עד שהשתקן ה', ותמוה מה סלקא דעתייהו, הן ישראל קודמים להם.

וי"ל דאדרבה, משום שסברו המלאכים שהם רחוקים יותר מישראל, הרי הוא שבח גדול יותר שהם משבחים ולא ישראל. כיון שמלך מתקלס ברוחקים יותר מבקרובים, לכן דווקא משום שהם רחוקים ביקשו לומר שירה. (דרושי רבינו משה מאמיראן, מקנס, בתוך דרוש שלישי לשבת הגדול, יומא דנשמתא ז' אב תקמ"ו)

אלף ימים

יוסף ה' עליכם ככם אלף פעמים (א, יא)

א"י במדרש שישאל תהו למה קצב משה את ברכתם. ונראה לבאר שאין כאן קצבה, אלא כיון שאמרו חז"ל (שבת ל:) שאשה עתידה לילד בכל יום. ונבוא חשבון, דהאשה מעוברת במשך תשעה חודשים שלם ר"ע יום. ומניקה במשך שנתים, שהם תש"ל יום. ובס"ה אף ימים בדיוק.

מעשי חכמים

הגאון רבי שמעון אגסי זצ"ל

יומא דנשמתא ח' אב תרע"ד

הסוכן בהיט בשעונו בקוצר רוח, השעה כעת אחת עשרה וחצי לפני הצהריים, ורק בעוד מחצית השעה יבוא לכאן בעל הבית ויפתח את חנותו. "חנות מוזרה היא", הררה בלבו. "מי פותח חנות לשעתיים ביום? מהיכן ישלם לי על הסחורה שהזמין, אם בקושי מותר זמן למכירתו"? מגחך על המלצות חבריו לעבוד עם החנות של חכם שמעון.

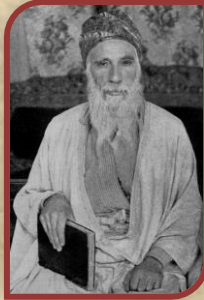
תהיותו לא ארכו זמן רב.

סביב פתח החנות נאספו אנשים רבים, סלים ריקים בידיהם, ממתניים לפתיחת חנות הצבע של רבי שמעון אגסי, השוכנת בטבורו של רחוב הצבעים בשוק של בגדד.

"למה תחכה ליאהוד?"

פנה המוכר ממול לאחד הממתנים, קולו נופת צופים. "אצלי יש אותה סחורה, ובאותו מחיר, חבל שתחכה בשמש!" פנייתו נתקלה במשיכת כתפיים, משהו כמו 'לא, תודה'.

כעת היה הסוכן סקרן לגמרי. החליט לעמוד בצד ולעקוב אחר המתרחש.

הוא הספיק לשמוע על התמדתו הפלאית. בקרב יהודי בגדד התהלכה השמועה שעוד בצעירותו לא ראו אחיו הסוחרים בעין יפה את שקיעתו בלימוד התורה. אין הוא ממלא את חובתו בעסק המשפחתי... עמדה אמו הצדקנית והודיעה לבניה כי שמעון מוקדם לתורה, ואת החלק של עבודתו בנה שמעון היא תמלא! ובהגיעו לגיל כ"ג החליטו הוריו, בעצה אחת, לרשום על שמו את ביתם הגדול, שיהיה לבו פנוי לעסוק בתורה!

מיחיד הדור היה, ורבונו יוסף חיים ז"ע היה משתעשע עמו רבות בכל חלקי התורה ומכנהו בחיבה 'המהרש"א'. לאחר הסתלקותו, עמד חכם שמעון ובמשך ארבע שעות רצופות הספיד תמורו את רבו, ומאז הוכר כוחו ברבים.

בחצות היום הופיעה דמותו הקורנת של חכם שמעון אגסי. לבושו נקי ופשוט כסוחר מקומי, אך פניו שוחקות ומביעות פקחות וטוב לב. דרש בשלום לקוחותיו וכבר פתח את המנעולים בזריזות, הרים את תריס הברזל מעל שער החנות והעלה את האור.

בתוך דקות אחדות היתה החנות כסוורת דבורים, לקוחות נכנסים ויוצאים, מדפים מתרוקנים וסחורה חדשה ניצבת. אכן, שעתיים של מסחר ער היו שוים לכמה ימי עסקים בחנויות אחרות. לרבי שמעון לא היה צריך יותר מדקות אחדות כדי להבין את סוג הסחורה החדשה שהוצעה לו, הזמין מה שצריך, שילם ונפרד לשלום.

ביקש הסוכן להבין את התנהלות החנות, והרהיב לשאול את רבי שמעון. נענה רבינו ואמר, "אכן, פרנסתו של אדם קצובה לו מלמעלה, עד שלא אגמור את חוק לימודי של הבוקר, לא אצא לעסקי, וגם אז לשעתיים בלבד. והנה הברכה משתלחת!"

נולד בשנת תר"ב, ולמרות הרקע המסחרי של משפחתו דבקה נפשו בתורה הקדושה, ומילדותו לא הסכים ללמוד בבתי הספר הכלליים. למד במדרש בית זלכה, ומאז הגה גם בתורת הסוד. הליכותיו היו בהסתר ומיין ללבוש בגדי רבנות, ורק בעת הצורך התגלה במלוא יפתו. מח"ס אמרי שמעון ע"ה, זהב שבא על השו"ע, יסודי התורה על "ג עיקרים, בני אהרן (ע"ש בנו אהרן שנלב"ע קודם חופתו) ושם שמעון על תורת האדם.

לפני מותו הרבה תחינה על קברי הצדיקים, ובתוך ימים אחדים חלה בפתאומיות ונסתלק בן ששים ושתיים שנה.

אין הדיין יכול להביט בפני הבעל דין

לא תכירו פנים במשפט (ז, יז)

משמעות הכתוב היא שהדיין לא יעדיף בעל דין, וצ"ב למה השתמשה התורה בלשון של 'הכרת פנים' ולא סתם בלשון העדפה.

והנה בחז"מ (פ"ה) א"י שאם באו לדיין שני בעלי דינים, אחד כשר והשני חזקתו לשקר, אסור לו להאמין לכשר יותר מהשני, אלא שניהם יהיו שוים בעיניו כאחד. ובגנ"כ כתבו שאף לא יסתכל על פניהם, כי אסור להסתכל בפני אדם רשע. וממילא מבואר הכתוב שאין לדיין להכיר כלל את פני הבעל דין, כיון שהם כרשעים ואינו יכול להסתכל בהם ולהכיר פניהם!

(יהודה יעלה לרבי יהודה חיים הכהן, דמשק נדפס בירושלים תרפ"ה בידי תלמידו רבי רפאל מ. מערבי)

מה היתה תלונת משה על ישראל?

גם בי התאנף ה' בגללכם (א, לו)

תמוה, וכי בגלל ישראל כעס ה' על משה ולא הכניסו לארץ, הלא בחטאו היה שהכה את הסלע ולא דבר עמה, וכיצד מאשים כעת את ישראל?

והנה הטעם שנענש דווקא שלא יכנס לארץ ויקבר במדבר, י"ל שהוא כדי שיטמן בסמוך למתי מדבר ותהיה להם תקומה בזמן תחיית המתים, ובקומו יתעורר הזכות ויקים אותם עמו.

וממילא מובנת טרוניית משה כלפי עם ישראל, אשר בגללם התאנף ה' שלא להכניסו לארץ, ואילו לא חטאו במרגלים. לא היו מתים במדבר וממילא אף הוא יכל להיכנס לארץ ולא להמתין עמם במדבר!

(עפעפי שחר לרבי שמואל טייב, טבריה נלב"ע תשי"ז ונטמן בחיפה)

כל המודה בניסו עושים לו נס אחר

ונחרם אתם כאשר עשיתו לסיחון מלך חשבון (ג, ו)

הנה משה מאריך בניצחון על עוג וסיחון, וטענא בעי. ונראה, דהרי כל המודה בניסו עושים לו נס אחר (עי' בהקדמת שתי הלחם לרבי משה חאגיז).

ומשה הרבה תחנונים ותפילה להיכנס לארץ ולא עלתה בידו, לפיכך לפני שנעמד להתפלל תקט"ו תפילות (להלן רש אהרן), ערך שבח לה' על מלחמות עוג וסיחון שהציל את ישראל מידיהם, אולי אגב אותם ניסים יתרחש גם לו נס.

ולפ"ז יבואר ג"כ מדוע באמצע שמבקש להיכנס לארץ אמר (ג, כד) "אתה החילות להראות את עבדך" וגו' ומה נכנס כעת מלחמת סיחון ועוג? ולהנ"ל א"ש שרצה להזכיר נס אחד, כדי שיעשו לו נס אחר.

(טוב טעם לרבי אברהם ב"ר ישעיה דיין, דיין בחאלב, דור פ"ד לדוד המלך. נלב"ע תר"ו)

הגליון י"ל על ידי מכון "חכמי ספרד" שע"י עמותת חכמת שלמה - בראשות הר"ג רבי משה פרץ שליט"א רב ק"ק "לב אליהו" נתיבות

אלפי ספרים של חכמינו הספרדים זע"א לא הודפסו שוב זה מאות בשנים, וחלקם אף נותרו עדיין בכתבי יד ואין להם גואל עד שכמעט נשתכחה תורתם וחכמתם.

בחסדי ה' המרובים הקמנו ספריה גדולה, יחידה מסוגה בעולם, המכילה יותר מ-3,000 ספרים עה"ת מחכמי ספרד, חלקם בכתבי יד נדירים.

וכעת אנו עמלים לברר מקחן של צדיקים ולהוציא לאור תעלומה, מאוצרות חידושיהם ונפלאותיהם

בסדרת ספרים מורחבת על חמשה חומשי תורה, ועליו ליקוט יחודי מגאוני ספרד, תורה מפוארה אשר לא נראה כמותה!

זכותם של החכמים זע"א תעמוד לכל התורמים והמסייעים שיצליחו בכל מעשי ידיהם בבריאות ונחת, באריכות ימים ושנים, בטוב ובנעימים, אמן.

להקדשת הגליונות הבאים, לקבלת הגליון במייל ולמשלוח חידושי תורה, עובדות, ספרים, תמונות ומסמכים ניתן ליצור קשר

רחוב הרב צבאן 9 ת.ד. 516 נתיבות. טל: 077-553-5280 פקס: 077-5535281 toratsfarad@gmail.com